

De Amsterdamse zeeman Elias Herckmans (1596-1644) was ook een productief schrijver en dichter. Een buitenbeentje in zijn oeuvre is de *Lof der Kael-koppen* (1635) dat hij als aparte brochure (12 bladzijden) liet drukken en expliciet opdroeg aan Constantijn Huygens, dichter en secretaris van de prins van Oranje.

Zie Jacob Adolf Worp, 'Elias Herckmans' in *Oud-Holland*, 1893, 11 p 162-178.

ENCOMIUM CALVITII.

ofte

LOF DER KAEL-KOPPEN.

Aen de Heere

CONSTANTIN HUYGENS, Heer van
Suylichem, Raad en Secretaris van den
Doorluchtighen
Prinsse van Oranjen, &c.

T'Amsterdam,
Ghedrukt voor Iacob Pietersz Wachterz op den Dam,
Anno 1635

[p. 2 = blanco]

[3]

E. HERCKMANS
ENCOMIUM CALVITII.

Ofte

LOF DER
KAEL-KOPPEN.

Aen de Heere

CONSTANTIN HUYGENS, Heer van Suylichem,
Raad en Secretaris van den Doorluchtighen
Prinsse van Oranjen, &c.

Wien sal ick na 't ghebruyck der dichtende Poëten,
In desen arbeyd, nu mijn sang-godinne heeten?
Wien roep ick aen tot hulp? ick sie de reyen staen,
Doch yeder weygart sich met my ten dans te gaen.
Dies keer ick my tot u, ô moeder^a aller dingen!
Dat ghy my niet ontseght, dit lied te helpen singen.
Want wie sich na 't beloop van uwe hoogheyd voeght;
Die weet ick dat met een sijn Schepper vergenoeght.
Die is 't, ô Constantijn! die met doorluchte scheelen
Wast door het sterff'lijck hair, om met lupijn te deelen

^a Verstaet hier by de oorspronckelijcke eygensschappen, ofte om beter te segghen, de Godheyd der naturen; die Cicero in sijn eerste Paradoxa noemt, ofte God, of de moeder aller dingen: dese dan roepen wy hier niet oneygentlijck aen over de dinghen der naturen eyghen zijnde. *Nam, sapius ad laudem atque virtutem natura sine doctrina, quam sine natura valuit doctrina.*

De onsterffelijcke glans, waer na de ziele swoeght,
Die door 't vernuft (als ghy) der deughden acker ploeght.
Des noodigh ick u uyt, niet op mijn flitsen^b kooker:
Noch soete heunigh-salf, oft sachte pluymen strooker,
Dien ick te weder ben, maer eysch een reed'lijck oor,
En suyver oordeel, om met my te pleyten, voor
Het lof eens kalen-kops: wiens uytgekeurde haren,
Steeds voor mijn oogen, met dees nieuwe snoffen* waren.

b Dat is, niet om met yemand te vechten, noch oock niemand na den mond te fluyten. *Corvus tantum mortuos impetit, adulator etiam vivis infidiatur. Erasm.*

* Ofte spoocken.

Een doorgepoeyerd, vael en vruchtbaer neeten-nest.
Een 's linckernecksche tuyt, en weder-zijds geblest.
Een over-ooghde kuyf, gordijn voor scheele oogen.
Een vlecht, een toy, een krul, een kronckeligh geboogen
Verdeck, dat selfs natuur so heerlijk heeft begaeft:
Dat meer door konsten cierd', ontciert word dan verbraeft.
'T zy oock hoe karigh dat natuur dien toy bedisselt,
Nochtans, spijt al die 't spijt', so word hy doch verwisselt.

[4]

Verwisselt, segge ick, door de jaren, in het geen,
Dat voor den kerref-stock der eewen duyster scheen.
Vraegh yemand wat dat was? dien sal ick 't vragend' leeren:
En seggen, wat was 't al? waer in 't al moet verkeeren?
Ick weet ghy antwoord niet; wel-aen dat wasset oock,
En niet en blijfter van dees licht verdwenen roock.
'T is yeder algemeen, 't zy arrem, rijck of edel:
De jaren-seysse maeye den deurgeroockten schedel,
Sen kruyfde hairen af. den overblonden top
Die grijst, en metter tijd, het word een kalen kop.
Dits al het oude en 't selfde. O moeder aller dingen!
Ghy leert ons eenen sanck, een wijse, een deuntje singen.
Ghy wijst ons eenen wegh, al slaet ons dertel vleys,
D'omweeghjes in! nochtans wy gaen der vad'ren reys.
Hoewel 't heeft sijn bescheyt, want al dees nieuwe vonden
(De kleedingh ga 'k voorby) die staen met open monden
Op haer verdedighingh. mijn lock, mijn tuyt, ick ken,
Deckt mijn misnoeghde hals; och waer verzeylt mijn pen!
Ay, loop hael meester lan, men is van 't oud' verbastert,
Die scheirtet op sen frans; 's lands wijze werd gelastert.
En die 't sus niet en heeft, of so, die mach niet mee.
Ia dat was recht, daer lagh 't, die knip, die schrab, die snee;
Die geeftet eerst sen stal. wat isser aen bedreven?
Het blond, of gout-geel, moet het sap der kruyden geven.
Maer hier is goe raed dier; want scheir noch kruyden sap
Kan hier verscheppen, 'tgeen, door boortigh eygenschap,
Den mensch is aenge-erft. d'ontrolde vlugge jaren,
Ontblooten my de sword', van mijn gepronckte haren:

Wat sal de kam, of schaer, en krul-priem hier toe doen?^c
 Wijl tijd en eygenschap, braveren 't nieuw fatsoen,
 En volgen d'oude sleur; of soud'en dees gesellen,
 Medeas tovery^d, weer halen uyt der hellen?
 Dit scheelt wat, maer niet veel, al worden d'oude leên
 Van Aeson^e niet verkoockt, men haelter wel te leen
 Yets van 't verstorven jonck; help Vranckrijck en Italien!
 U konfte werd vereert met goudene medalien.
 Sta by, geroofde lock, van een verstorven struyck:
 En deekt u stiefvaers hoofd, nu met een bloode pruyck.
 O menschelijcke mensch! wie weet, of dese locken!
 Niet uytgevallen zijn, van lemten of van pocken,
 En hier bekleeden zy, nu 't opperste cieraet,
 Dat sellefs alle toy, en pronck te boven gaet.

c *Martial. Quid faciet nullos hic inventura Capillos, Multifido Buxus quae tibi dente datur.*

d *Medea*, so de Poëten versieren, konde door de kunste van toverije het oude wederomme jonck doen worden; welcke konste sy van Hecate de godinne der hellen verkregen hadde.

e *Aeson*, den vader van Iason, worden oud zijnde wederom jonck ghetoverd.

[5]

De vrouwen laet ick toe, de linten en de stricken;
 De vlechten, en paruyck, de nieuwe fransche quicken:
 Doch wallight my 't misbruyck, die 't edel luffer moy,
 A la Garsette^f schend, (op duytsch) met hoeren toy.
 Och! of ons Vaders-land, sen doorgesoolde zeden,
 Der ouder eewen, hier mocht op een nieuw ontkleeden,
 Of halen uyt het graf, de luffrou van die eew,
 En toonen haer dees kuyf! wis, soud'se met een schreew,
 Uit roepen, dat het puyck van haer veraerde kinders,
 Of hoeren waren, of van nieuwe snoffe vindere
 Geschonden wierden; want, wanneer de eerbaerheyt
 Wiert, met een lossen toom, ter schennis padt geleyt?
 Dan plachmen 't voorhoofd eerst sen blonde kuyf^g te scheeren,
 Tot teecken als onwaard der ongeschonden eeren.
 Dies vlood het eerbaer hoofd de haerscheir als een smet;
 Dit was in ouden tijd de Vaderlandsche wet.
 Al pleyt hier tegen 't nieuw van Proteus^h nu so heftigh;
 De roomsche pen (nochtans) roemt dees gewoonte deftigh.
 En se isset inder daed, heeft reden anders plaets;
 Indien oock niet, al duyckt mijn pen hier voor wat haets!
 So is dien last nochtans den wijsen niet ondraeghlijck.
 Al schijnt der oogen lust, het waen-vernuft behaeghlijck!
 De waerheyt[#] niettemin (al wordse uytgelacht,
 Van 't nieuwsgier-suchtigh volck) behout haer selfde kracht.

f *Garse* is in françoys een hoere te seggen, volght dat à la Garsette, op sen hoers gheseyd is; wy spreken van dien toy, sonder quetsinghe der ghener die hun daer mede vermaken.

g Leest Tacitus van de manieren en zeden der oude Duytschen.

h *Proteus* een sone des grooten Oceaens, die sich in verscheyden ghestaltenissen verscheppen konde, word hier gheduyd op de veel veranderlijcke fatsoenen der hedendaeghsche eewe.

O magna vis veritatis, quae contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam contraque fictas omnium infidia, facile se per seipsam defendat. Cic. pro. M. Caelio.

Hier toont een kalen kop, hoe dat hy is geboren;
Sijn kuyf, sen tuyt, en deekt geen Phrygische ezels ooren.
Dit naeckte bekeneel, verstreckt een leken-boeck,
En maent den ouderdom, sijns levens rekenboeck,
Te stellen in balans, en leert hem voorts betrachten
Nadien de locken, die sen hoofd te decken plachten,
Te voorschijn quamen, eerst na sijn geboorten-dagh,
En niets ter wereld brocht, van 't gene hy vermagh,
In tijdelijck besit: op dat hy voor sijn sterven
Gelijck sen locken leer, de aerdsche goed'ren derven.
Dus leert dees eygenschap die 't hair sijn voedsel nam,
Den mensch weer henen gaen, so hy ter wereld quam.
Of schoon den ruygen bos, den ezel-oorde koning!
Sijn misgewassen school! ten streckt hem geen verschooning,
Om 't lompen onverstand te bergen sijnen wensch:
Tot dat hy gouds versaed bleef een behoeftigh mensch.

i Midas. Ovid. Meta. lib II. Copia nulla famem relevat; sitis arida guttur. Urit, & invisio meritis torquetur ab auro.

[6]

Want, al sen goude spijs en dranck, en mach niet vloten.
Sijn dick gehaerde huyf, houdt sijn geharn gesloten.
Het ezelkoppigh breyn, de zenuwen ontseyt
Haer krachten, also wert de gierighaert verleyt.
En wil, met sijns gelijk, den Lawer-god bepleyten;
Speel op, gehoornde Pan, gae by half-menschte geyten;
Wat komt hier voor den dagh? wat schuyt in dese lock?
En dese kuyf? ha ha, de hoornen van een bock.
Het waer den lapper^a belt, te blijven by sijn leesten;
En desen ezels-kop, met d'ander horen-beesten,
Te sien, waer 't onverstand haer misvertrowen dwinght:
Of luyft'ren hoe den uyl (of wat den koeckoeck) singht.
En spillen, om die keur, haer halfgebacken oordeel;
Doch dese, heeft wat meer (ick meen een kuyf) te voordeel.
't Begin is goet, maer 't swaerst, dat vollight, in 't besluyt
Sijn hoofd, dat sieter vry al koeckoeckachtigh uyt.
Hoe, raect van 't gladde hoofd, mijn teere pen aen 't glissen,
En hapert hier en daer nu aen dees vunsse klissen;
Ghy kuyfde vogels, en ghy Satyrs schuytler yet?
Getroost u dat en swijght, want ellick sietet niet.
Maer wacht u voor de weer-klanck, van de lange ooren:
Al woud de tongh, het riet^b en kan de galm^c niet smooren.
Nu keert, mijn penne keert, en laet d'oneffenhey:
Mijn Sanghvrouw heeft u hier een gladder wegh bereyt.

a Ne sutor ultra crepidam. Midas oordeelden buyten kennsi over de kunst van Apollo.

b Den Barbier des Konincx Midas op sijnen hals verbodne zijnde, niet na te seggen dat hy ezels ooren hadde; maer 't selve niet swijghen konnende, graeft op 't veld een kuyl, en roep daar in, Midas heeft ezels ooren: hem aldus ontlast hebbende, werptse wederom toe, en gaet

heen. Op dese plaets is riet gewassen, dat altijd ritselende tegens malkander een gheluyt gaf, byna als, Midas heeft ezels ooren. *Erasmus de ling. lib. 1.*
c Want ook de Harders maken gemeenlijck van sulck riet pijpkens, die altijd sulcke deuntjes aen den dagh brenghen. *Hugbald.*

Den kalenkop vertoont een vollige bejaringh,
En rijpheyte des verstands, met veelderhand ervaringh,
Hy^d voert, de dapperheyte, eens deftigen Soldaets.
En^e viert, de eerbaerheyte, in d'alderhooghste plaets.
't En is, geen Helden hart, dat met gekemde haren,
En over-ooghde-kuyf, sen vyand wil vervaren.
't Europeische heyr, dat d'Asiatische kroon,
In 't Grieksche lawer vlocht, verkoos een ander schoon;
Doen't, met geschoren^f kop, en uytgetrocken sabel,
Den ruygen Persiaen, van Arbel sloegh tot Babel.
Noch haelt de deftigheyte, de Grieksche wapens op;
Die 't Roomsche ghelawerd goud schraeght met sen kalen kop
Dien Karus^g, die de trots Arsacidis^h verneerden,
Met woorden, doen sijn heyr by Ctesiphonⁱ verteerden
Hun leste voorraet, daer den Persischen Gefant
Den Keyser, by geval, op d'aerde sitten vand,

d Compugnant calvi cristati casside coni.

e Consulcant carnem, congestant carne calorem Constantem, castum communi currere cursu.

f De heyrkrachten van Macedonien, onder Alexander de Groote, schoren malkander het hair gemeenelijck met scheermessen af, alsie ten strijde souden gaen; daerentegen de Persianen quamen om hare vyanden met het lange hair verschrieken; daer van de History-schrijver besonder gewach maect, over den slaghe geschiet tot Arbella, een stad in Assyrien, beneffens de Riviere Gorgus, die uyt het Arbelytische geberchte valt, ende loopt inden Tygris.

g Carus Narbonensis, Keyser tot Romen, inden Iare onses heyls 286.

h Arsacidis Koninck in Persien.

i Ctesiphon, een stad in Parthia, legghende op de scheidynghe, ofte in een vlietinge des Tygris ende Euphraats.

[7]

Gantsch sonder pompery, of opgesmuckte eere.
Niet wetende daerom, tot wien hy sich sou keeren.
Tot dat sich Karus, selfs verklaerde, dat hy was
Den keyser, ende sprack, Ga segh Arsacidis,
Dat hy van stonden aen, sich buygh na onse rechten.
So niet! dat ick sijn land veel effender wil slechten,
(En toont sijn kalen kop) dan desen schedel is.
Voort, so 't u lust, sit neer en eet van mijnen disch
So goet en quaet als 't my den hemel heeft gegeven;
Indien oock niet! vertreck dijn paspoort is geschreven.
Doen nu Arsacidis, met al sijn heyr, verstond,
Des Keyzers kort bescheyt, uyt sijn Gesanters mond,
Komt hun een schrieken aen, hun siende van Romeynen
Benepen, welckers hoofd, sijn deftige verkleyden,
Bedeegh, tot groot ontsagh. Al was sijn schedel kael!
Hy was genoeg tot dwangh der Persiaensche prael.
Al was sijn maeltijt slecht! 't onthael was nochtans eerlijck,
En overwoegh de koft van 't Persiaensche heerlijck.

Wie so de deughd' omhelst, pleyt op dien selfden voet,
Oock met sen kalen kop, voor 't eerbare gemoet.

Daerom, dien ouden kluts, met sijn geladden schedel^k;
Vertoont den spiegel voor 't liefkosend' aerts gebedel,
Van Venus ridderschap, die met verliefde mond,
Haer op verliefde tuyt uyt-roemen geel en blond:
En om dit dertel-vlees, aen desen hoeck te drapen!
Die aen 't gekruyfde hair, tot wellust, sich vergapen:
Wijst hy, eerbiedigh aen, waer in haer ydel oogh,
Voor een geringe vreughd sijn eygen heer bedroogh.
Want, dat de tochten^l, oyt, van Cypris zijn gevallen,
Op eenen kalen kop, daer Troyas hooge wallen
Om sijn in d'afch geleyt: bewijst ons 't tegendeel.
Wijl Tyndars^m dochter op het swadderigh gestreel,
Van 't Phrijghs gekrulde blond, door ongetoomde lusten, Hμ
Schipbreuckigh hangen bleef aen dees verwijfde kusten.
Ick seghⁿ verwijft, door dien liet vrowelijck cieraet,
Niet in 't geschoren (maer gepronckte) hair bestaet.
Daerom wie lock en tuyt sijn ciersel draeght te voordeel;
Dat is een halve vrow, na aller Wijsen oordeel.
En wat dien meerder aenkleeft, seyt den wereltwijz:
Als hy, den kalen roemt, met waerder eeren prijs.

k Calvitium curate Cypris, curatque Cupido.

l Quid impuls Grabat ad Priami urbem trajicere? Nisi adulterium.

m Tyndarus was den vader van Helena, die Paris uyt Griecken wech voerde.

n Horat. Carm. l.1. Ode 15: Nequicquam veneris presidio ferox - Pectes cesariem: grataque feminis - Imbelli chitara carmina divides - Nequicquam thalamo graves - Hastas & calami spicula Cnosii - Vitabis strepitumque, & celerem sequi - Aiacem; tamen heu serus adulteros - Crines pulvere collines.

[8]

Die doch, om dese deughd', alleen niet is te loven:
Maer oock in wijsheyt, den geharden gaet te boven.
Den wijsen Elephant^o is kael, en dun gehaert.
Een onverstandigh bock, is ruygh en oock gebaert.
Doch, wat heeft hier de mensch ghemeynschaps met den dieren.
Het hair de hōrens past, en 't breyn de lawerieren.
Twee paerden in een jock, van ongelijcken aert,
Zijn ongevoegelijck, ten arrebeyd gepaert
De edele natuur en duld niet, dat de aerde,
Sich met den hemel (of dat hemelsch is) verklaerde.
Dit hemels is 't verstand, dat waarlijck Godlijck is:
En 't aerssch, de waerom, dat een beest geen mensch en is.
Dit Goddelijcke^p deel, woont in een effen sale^q,
In 't heyligh sinnen choor, van daer 't vergode stralen,
Door 't minder aersche send; om 't eygentlijck verscheel
Te brengen van 't gehaird', en kale bekeneel.

o Plinius de animal.

p Verstaet de herssenen, dat zijn de bewegende krachten der zielen.

q Dat is, de hoofd-panne, anders Craneum, ofte Calva genaemt, is gelijk een rond ende glat verwuvel, omhelsende (gelijk de sphaere des hemels den aerd-kloot) de Godheydt, dat is, de ziele van de kleyne wereld.

Nu, hooger mijn godin, Auriga^f met sijn wagen,
Erbiet sich, om ons op, door 't starren rond, te dragen.
Hoe, sal ick Glauci^s soons, onsichtb're Hemels-trap,
Naspeuren, om te sien, des hemels eygenschap!
Siet toe, mijn teer vernuft, Bellerophontis sotheyt
Zy u een baken, om de wesentlijcke Godheyd
Te laten onbetracht, van ons nieuwsgierigh oogh.
Want, dese keur-sucht, is voor ons verstand te hoogh.
Laet slechts u teere pen der starren trans bezeylen.
En met het oogh om hoogh d'onzeylb're hemels peylen.
Daer vind ghy, aldernaest het vierige gewelf,
De minder hemelen, volkomen in haer self.
Rond, effen ende glat, gelijk oock al de starren;
Met alles watter wielt rond-om d'Atlantsche harren*.
Al stoft Homerus^t, dat op Thetys droef gebaer
lupijn (de steyle Olymp^u) verschudden met sen hair.
't Gelijckt wat, saghme niet, waer lupijn^x was geseten.
Doch 't fabulieren voeght de Schilders^y en Poëten,
Dat sich Olympus van een hair gelijcke star,
Beweeghden, kan wel zijn: maer niet van lupiter.
d'Ervaringh leert ons, dat de dreygende komēten,
Dat valsche starren, of hair-achte lichten heeten:
Die van der sonnen kracht, in 't bovenste^z der locht,
Door dagelijkschen omloop, worden voortgebracht:

r *Auriga* een sterrebeeld in het noorder hemispherio, word anders den Wageman genaemt.
s *Glaucus* koninck van Epyren, hadde eenen soon, genaemt Beterophon, die met het paert Pegasus, dat is, met het ondersoek der wijsheyt sich hoogher begaf dan het vernuft begrijpen konde, storttede daer over in sijn ondersoek van boven neder.

* De polen ofte as-punten des aerdkloots.

t *Lupiter* aenhoorende de klachte van Thetys met een opswillinge der winckbrawen, met een dampinghe en uytdruypinghe van welruykende Ambrosie, van sijn hemelsche hairlocken, datter den Olympus af verschudde, leest *Homer. Iliad.prim.*

u *Olympus* een bergh in Thessalien, *Lupiter* toegheheylight; by Olympus verstaen de Poëten oock veeltijds den hemel.

* Verstaet den planeet of sterre van *Lupiter*.

y *Horat. Pictoribus atque Poetis Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.*

x *Aërem à Philosophis in tres regiones distribui, in supremam scilicet, mediam, & infimam.*

Suprema, in qua cometas deferris conspicimus, propter motum ejus continuum quem habet à primo mobili, & ignis vicinitatem. Et solarium radiorum continuam emissionem per eandem, calida semper existit. Christop. Cla. in Spher. Iohan de Sacrobos, &c.

[9]

Verbastaert zijn van't goet, tot wreetheyt zijn genegen.
Die's doodes líckeltot den menschen-oeghst bewegen.
Dier stralen vol fenijns, de menschelijcke bloên,
Tot oorlogh, vyandschap en moord oplieden doen.
Die 't aerdgewas (so eertijds Python^a plagh te smooen,

De vrucht des velds) met haer vergiftigh speeckselsooren
Dier stortend' eygenschap den mensch met vlooden terght.
Dier schorre hitte schudt het steygerend geberght.
Dat Caucasus^b (ick swijgh Olympus, die geringer
Dan dese is) verschudt van 't stralend hair geslinger.

a Den draeck Python is na de sondvloed uyt de vochtigheydt der aerden geteeld, ende beteyckend de over-groote vaporen ende dampen, die van Phoebo, dat is, de sonne, overwonnen ende verteert worden, ghelijck den gheleerden *Iovanus Pontanus* seer aerdigh seydt in sijn *Urania*; Tum tellus gravis imbre, & adhoc stagnantibus undis - Humida, anhela vagos tollebat ad aethera tortus - Involvens coelum nube & caligine opaca – Hinc ille immanis Python.

b *Caucasus* is een seer hoogh geberghte, leggende op de scheidynghe van Iberien ende het gedeelte Sarmatie, dat nu Circassien heet, tusschen de zee Pontus Euxinus anders de swarte zee, ende Mare Caspium.

Dus sienwe dan 't gestard, planeten, son en maen,
Met kennis rond en kael in een geduyrigh gaen.
Daer tegen 't valsch ge-aerd, en nevelhairigh schijnen,
Na wreeder heeren aert, in haeste weer verdwijnen.
Volght dat een goedigh mensch moet wesen dun gehairt,
En die volhairigh is van wreeder dieren aert.
Nochtans en wil ick niet de rowe Esaujten,
Tot dees haer grovigheyt, en strengen aert verwijten:
Dat haer natuurlijk bloed zy een vergiftigh sap.
Hoewel de Keyser-min^c, haer wreede eygenschap,
Uit ruyge borsten, den Caligulam geschoncken:
Die, met sen kindsche melck, dit quaet heeft inghedroncken.
Maer maken 't oordeel plaets, voor groote ervarentheyt.
Of hooren, wat de vooght^d van Sparten hier toe seyt:
Die, om de veelderley natuiren door te gronden;
In 't eerste voedsel heeft een tweede aert bevonden.

c *Dion* in sijn tweede boeck de *Cæsaribus*, seydt dat Cajus Caligula een sooghminne gehadt heeft uyt Campania, ghenaeamt *Prescilla*, die so veel hairs op hare borsten hadde als de mannen inden baerd hebben.

d *Licurgus* seydt, dat den mensch door de opvoedingh een tweede natuur aenneemt.

Hoe, raek ick, Huygens Heer, aen dese kust verzeylt!
Daer 't eerstgeboren kind, natuurens haven peylt.
Hoe kerf ick weder af, de opgekerfde jaren!
En loop al aerselingh, schuyns^e door de hemel scharen!
Om met een niewegangh te stuiren 't snel gesicht,
Van uyt de schaduw, naer het helder hemelslicht.
Om 't onderscheyd des doods, van 's levens blijde luyster:
Om 't onderscheyd des lichts, te keuren uyt het duyster.
Dit aengename licht, en leven, zijn gemeen.
De dood en duysternis die kleven oock aen een.
Nu is het schijnsel naeckt, van beyde licht en leven.
Nootwendigh moet dan 't hair getoy, sijn schaduw geven.

e Ofte gelijk de planeten te ruggewaerts gaende, haren loop verniewen en hervatten.

[10]

Dat duyster is, en doods. wat godelijcker prael?
Siet hier, mijn sterfflijck oogh, in 't onverdrietigh kael?
Wat hemelijck geval (hoort hoe de kalen singen)
Dat ons beschoren heeft, den gever aller dingen?

De mensch-gelijckste^f mensch, die sienwe, dat (gewis)
Het aldertreffelijckst van alle schepsels is.
Oock d'alderheylighste, indien dat noyt vunsse lemten,
Of etter-roven, hem der hairen wasdom dempten.
Oock d'alder-goddelijckste, indien 't fatale^g naeckt,
In 't sinnelijcke breyn, geen misgenoegen maect!
Den schencker alles goeds (hoort hoe de kalen singen)
Proeft ons genoegen, door de moeder aller dingen.
Sy deelt de gaven uyt des Scheppers aen den mensch.
Wel hem, die in sijn toeval, heeft sijns herten wensch.
En boven dat, wel die, die Gode so behagen,
Dat 's op haer zielen toy een hemels wesen dragen.
Een wesen, dat voorheen so waerdigh was by God:
Dat hy (ter wrake) sand Elise^h, die bespot
Wiert, om sen kalen kop, twee Bethelsche verslinders;
Verscheurende der stads twee en noch veertigh kinders.
Een wesen, dat doorgaens de mensch so hoogh waerdeert,
Dat hy in die gestalt d'eerwaerd'ge wijsen eert.
Ofwel de mensch te met vervalst van lof tot schennis!
Het oordeel (niettemin) blijft by de ware kennis.
Wat isser dat de mensch in 't leven eer ontvalt:
Als 't bloesende aengesicht, en schoone hair gestalt?
Daerom wie deel begeert aen heerelijcke giften?
Die weyger sich by tijds der sinnelijcke driften.
De moeder de natuur, aen niemand yets ontseyt,
Uit waengunst, noch uyt gunst, oock niemands wensch, bereyt.
Maer geeft aen d'eerste jeughd, een pop, om mee te speelen,
Dat is, de bloës, en 't hair, om die so langh te streelen.
Tot datse weder eyscht, dit kinder poppe-goed,
En vult de plaetse met een mannelijck gemoed,
En geeft haer een gestalt (doch d'eene eer als d'ander]
Onteygent van het bloos, en hairige verander.
Maer dat standvastigh is, gelijck den ouder past.
Met reden, datwe dan verlaten desen gast:
Die doch verhuysen wil; en leggen in die stede,
Een deftiger, die in sen onbenijde leden,

^f De mensch-gelijckste, dat is, de aldernaeckste ofte alderminst ghehairde; want veel hairs is beestelijck.

^g Ofte van God verordende; *Nam ne pilus quidem de capite possit cadere, sine voluntate Dei ut Christus inquit: Vestri vero etiam pili capitis omnes numerati sunt apud Matth. Cap. 10.*

^h 2.Regum 2.23.24.

Virgil. Elog.2. O formose puer nimium ne crede colori, Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

Ovid. de Arte aman. l.2. Nec semper viola, nec semper lilia florent - Et riget amissa spina relicta rosa -. Ex tibi jam venient cani formase capilli – Jam venient rugae, quae tibi corpus arent.

[11]

Een hemels ciersel siet; een ciersel dat de dood,
In 't uyt-eynd' van sen toy, met sich ter hooghtijd noôd.
Een ciersel daer so veel aensienelijcke helden,
Haer opgestegen trots, oyt voor ter neder velden.
De eewen zijn niet dood, schoon datse zijn voorby,
Haer schriften leven noch, met veeler schildery.
Hier leeft Diogenes, door verruwen pinsseelen.
Hier Plato, Socrates in dese taffereelen.
De wijse Seneca, en and're, welcker glans
Door kale schedels blinckt, met Delos lawer-krans.
So dar den blixem, die d'Olympsche locken treffen?
Op dese kruynen, noch dit lawer, niet kan heften.
Hier tegen (weet ick) brengt den tegensegger by,
Den schilder* staet (gelijck geseyt is) alles vry.
Ick neme het zy also; hy beeld de oude wijsen,
Met kale kruynen af! is dit een stijl van prijsen?
So is een kalen kop, eens wijsen levery:
So niet! mijn oordeel bind sich aen haer schildery.

** Pictoribus atque Poetis &c. vide pag. 8.*

Hier 's noch een kale-kruyn, doch dese is geschoren,
Dies voeght haer alsowel de kap, als Midas de oren.
'T is maer de schaduw van een rechten kalen-kop.
Des geeft, mijn Sanghvrou, dit geschoore goed de schop.
Of wijtse voort, om 't recht der kruynen te bepleyten,
Aen't bocks-gehôrent hof, by Pans half-menschte geyten,
Die also graegh een nymff omhelsen moeder-naeckte,
Als oyt gekapte kruyn op naeckte santen blaect.
Dit zy genoegh geseyt, ô moeder aller dingen,
Tot lof eens kalen kops; hoort hoe de kale singen.
'T beginsel van de mensch, verthoont een kalen kop,
En 't uyt-eynd offert weer der dingen moeder op
Een uytgehairde kruyn, wiens doorgesoolde jaren,
Met dees haer eerste schets, weer heen ten grave varen.
Wel hem, wiens kalen kop 't vernuft gedencken doet,
Dat de uyr genaect, waer in de ziel verhuysen moet.

So dit gesangh wel luyd (hoort hoe de kale singen,
Hoe heerlijk ons begaeft de moeder aller dingen)
Seght dan een kalen kop bevrijd van korstigh zeer,
Beteeckent# vromigheyd, en eer. wat eyschtge meer?

Calvitium no est vitium, Sed probitatis indicium, Nisi scabies fuerit initium.

[12]

De veranderinghen daer oyt de by-geloovige Heydenen van droomden, hebben alletijds yets van de eygenschappen behouden van 't gene dat veranderd worden; ghelijck de dochteren van Pierus, anders de Pieriden, om datse de Musen ofte sanghgodinnen beschimpten, in exteren herschapen, haer snateringe behouden hebben; also oock de lock en kuyf dragers, die de kalen bespoteen, om de meeste ghelijckheyt, een kuyf-vogels gedaente te verwachten hebben.

* De negen Musen.

Te langh Heer Huygens hebt ghy uw ghedult bedwongen,
Dat ick der kalen lof ten ende hebb' gesongen.
Wat kon ick beter doen dan op te toyen 't naeck,
Dat als een tijdeloos by rosen werd gelaeckt!
Om met een voedsaem daw uyt de afgeblaede steelen,
Een onversoortlijk blos van nutbaerheyt te teelen!
Dat door 't verderfflijck, heen, ter sal'ge zielen top;
Gelijck ons schedels door de hairen wassen op.
'K heb met de roskam oock de Satyrs (die met wrocken
't Gelawerierde naeckt beschimpen) in haer locken
En klisse-nesten, door een averechtsche ruck
Getroffen; wie weet of haer Pierus# ongeluck
Mocht dienen tot een baeck, op datse leerden mijen
De scylla, die weleer sijn dochters brocht in lijen.
Want so de negental* vergramt op kuyfen tuyt,
'T is wis sy worden als kuyf-vogels uytgeluydt.

E. HERCKMANS.
Ludebat Amstelodami 1635.

HORAT.

*Nil moror officium, quod me gravat: ac neque fictoo
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto.*